

Landscape in the function of local development: a pilot project for local development of the Island of Cres

*Tatjana LOLIĆ, Head of the Sector for Conservation Departments and Inspection,
Ministry of Culture*

*Ugo TOIĆ, Manager of the Local Development Pilot Project,
Island Development Agency - Cres*

The Republic of Croatia and the European Landscape Convention

- Among the first countries that signed and ratified the European Landscape Convention (2002)
- The landscape issue is still not tackled holistically
- There is no single law that regulates the matter of landscape
- The legal protection of the landscape is based on several laws
- Different approaches to the landscape issue, each one in favour of the sectorial needs

The most important laws

- ***Nature Protection Act***
- ***Act on Protection and Preservation of Cultural Goods***
- ***Act on Physical Planning***
- ***Environmental Protection Act***

Nature Protection Act

- Most landscapes are valued and protected because of their natural elements
- The most frequent category = important landscapes
- Some landscapes are integral parts of the wider protected areas (national parks, regional parks, monuments of park architecture)

Act on Protection and Preservation of Cultural Goods

- Allow to list and protect “cultural landscapes”
- this possibility is not used very often
- ambiguity of regulations
- lack of standards and criteria for their identification and inventorying

Ordinary landscapes

- Traditional rural (agricultural) landscapes
- Many are threatened (depopulation of rural areas - abandonment of cultivated land and vegetation succession, degradation of material heritage and increase of environmental risks like wildfires)
- More jeopardised on the coast and islands
 - demand for tourist areas is increasing
 - spatial plans often do not take into consideration the unprotected landscapes

PROJETS PILOTES DE DÉVELOPPEMENT LOCAL (LDPP)

Programme régional pour le patrimoine culturel
et naturel dans le Sud-est de l'Europe

LOCAL DEVELOPMENT PILOT PROJECTS (LDPP)

Regional Programme for Cultural
and Natural Heritage in South East Europe

LDPP

- Implemented the principles of
 - *the Framework Convention on the value of cultural heritage for society*
 - *the European Landscape Convention*
- Community-led and place-based projects
- based on key principles:
 - the local population as a main player in development
 - heritage as an asset
 - synergies created for a common project

LDPP objectives

- to promote and manage local cultural, natural and human heritages as sustainable resources and a common good;
- to plan and develop territories both socially and economically, while respecting their specificities;
- to elaborate innovative projects which can generate investments that are better adapted to local resources and integrated into the public action;
- to have new procedures and methods of action validated that can be used in other territories at national or international level.

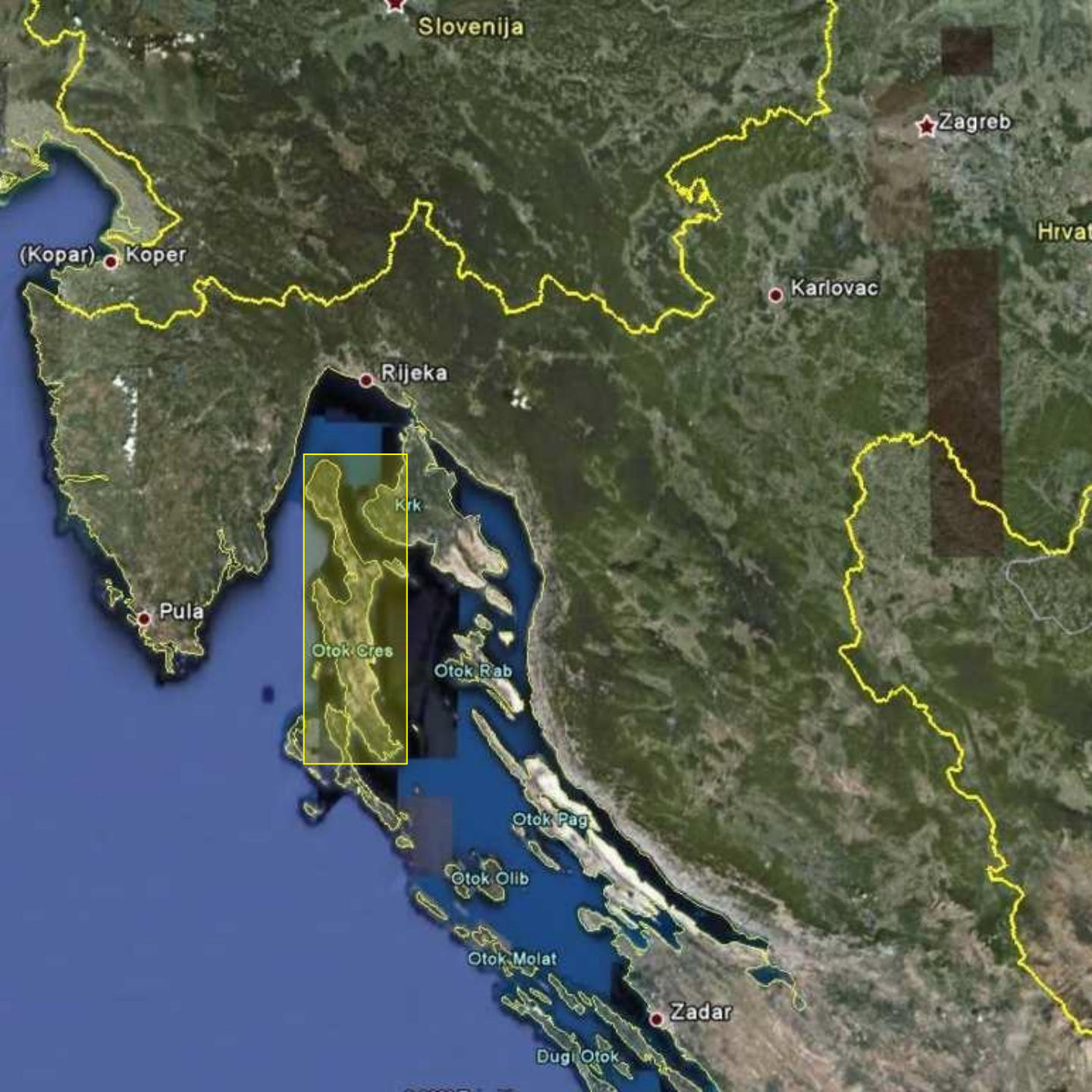

Local Development
Pilot Project
**ISLAND OF
CRES**

● Brno

Island of Cres

The island of Cres

The biggest Adriatic island (405,7 km²)

2 municipalities (Cres and Mali Lošinj)

Only 3.055 inhabitants (depopulation trends)

PROJETS PILOTES DE DÉVELOPPEMENT LOCAL (LDPP)
Programme régional pour le patrimoine culturel et naturel dans le Sud-est de l'Europe

LOCAL DEVELOPMENT PILOT PROJECTS (LDPP)
Regional Programme for Cultural and Natural Heritage in South East Europe

LDPP Cres

- Carried out consultations and the exchange of opinions using a participative process
- Wide spectre of subjects (public administrations, private businesses, NGOs) participated in a debate on the future of the island

LDPP Results

**PROJETS PILOTES
DE DÉVELOPPEMENT LOCAL (LDPP)**
Programme régional pour le patrimoine culturel
et naturel dans le Sud-est de l'Europe

**LOCAL DEVELOPMENT
PILOT PROJECTS (LDPP)**
Regional Programme for Cultural
and Natural Heritage in South East Europe

Territory Charter

Povelja razvoja otoka Cresa

**PROJETS PILOTES
DE DÉVELOPPEMENT LOCAL (LDDP)**
Programme régional pour le patrimoine culturel
et naturel dans le Sud-est de l'Europe

**LOCAL DEVELOPMENT
PILOT PROJECTS (LDDP)**
Regional Programme for Cultural
and Natural Heritage in South East Europe

Local
Development
Pilot Project

Island of Cres

Territorial Diagnosis

LOCAL
DEVELOPMENT
PILOT PROJECT

ISLAND OF
CRES

TERRITORIAL
STRATEGY

2016 – 2025

The Heritage Survey

Historical landscape as a foundation for development
Heritage survey

Povijesni krajolik kao temelj razvoja Istraživanje baštine

Istraživanje baštine u kontekstu Pilot projekta lokalnog razvoja

Obit Cres je od 2010. godine pilot područje za provedbu Pilot projekta lokalnog razvoja Vijeća Europe.

PPLR utvrđuje politički okvir za konzultacije i rasprave o strategiji dugoročnog razvoja koji se temelji na atraktivnosti područja i njegovih komparativnih prednost. Njegov je cilj stvaranje inovativnih odgovora i mjera koje mogu poboljšati životne uvjete i kvalitetu života. U tom pogledu, baština je resurs koji se ne odriče i domaćim način može koristiti za pokretanje razvoja. PPLR u Hrvatskoj ovisno pokušava izgraditi novi model razvoja u kojem naslijeđe predstavlja glavnu polugu razvoja.

Razvoj „po svaku cijenu“ predstavlja stvarnu prijetnju za vrijednost baštine i lokalnu tradiciju. To otvara razna pitanja na koja treba odgovoriti kroz Projekt razvoja Cresa: Kako se vrijednost baštine može koristiti za lokalni razvoj? Kako kulturno naslijeđe može doprinijeti modelu društva koji zajednica nastoji izgraditi kao jamstvo za budućnost? Kakvu ulogu kulturna baština može igrati u fizičkom i etičkom razvoju teritorija? Koje će mjesto kulturna baština zauzeti u politici urbanog planiranja i regionalnog razvoja? Što se može učiniti kako bi se osiguralo da razvoj jamči urbani i ruralni identitet koji obilježava teritorij?

Opseg istraživanja baštine PPLR-a je precizan; odnosi se na građevine na pilot teritoriju, obuhvaćajući sve arhitektonske vrste, vremenska razdoblja, kulturne korijene, uporabu, pravni status, itd. Definicija baštine koja se ovdje razmatra sadržana je u Gradskoj koncepciji. Istraživanje potjeva izvan područje otoka, a temelji se na sveobuhvatnoj procjeni svake građevine kako bi se procijenila njezina baštinska vrijednost.

Kako bi se procijenio razvojni potencijal baštine na otoku, u okviru PPLR-a provedeno je istraživanje baštine.

Istraživanje se temeljilo na inventurnoj kartici (Core Data Sheet) Vijeća Europe koja se koristi širom Europe.

Kartica je korištena za ocjenu društvene i gospodarske vrijednosti građevina i lokaliteta kako bi se dobila cjelovita slika o starju baštine, definirala atraktivnost i konkurentnost otoka Cresa te identifikirali projekti rehabilitacije i druge potencijalne mogućnosti koje nudi baština, a vezane su u dugoročne ciljeve razvoja koji su zacrtani u sklopu PPLR-a.

Raznolikost i bogatstvo baštine kao sredstvo za budući razvoj Cresa

Prije istraživanja baštine provedenog u sklopu PPLR-a, samo je 250 građevina na otoku bilo zabilježeno i smatrano građevinskim naslijeđem. Istraživanjem baštine sastavljen je popis od 820 građevina.

Stambene zgrade (urbane i tradicijske, smještene u selima i pastirskim stanovalima) te sakralni objekti (uglavnom srednjovjekovne crkvice) zabilježeni su kao najbrojnije vrste. Od navedenih, 38 % stambenih i 44 % sakralnih građevina zabilježene su kao urušene, pred urušavanjem ili oštećene. Najznačajniji razlog propadanja jest gubitak namjene. Gubitak namjene, napuštenost i neodržavanje doveli su do urušavanja. Proces je uglavnom reverzibilan, ali ovisi o stupnju propadanja.

Stambene građevine koje su još uvijek u funkciji podložne su promjenama i neodgovarajućim zahtjevima, što je dovelo do nepovratne promjene i gubitka izvornosti. To se događa uglavnom tradicijskoj arhitekturi u naseljenim mjestima, budući da se ta arhitektura često ne smatra nekom specifičnom vrijednošću za teritorij. Sredom, ekstremni primjeri potpuno devastirane još uvijek su malobrojni (76 građevina je evidentirano kao potpuno devastirano, 345 je dijelom promijenjeno, a 355 je očuvano u izvornom stanju).

Creska građevina baština je bogatija i raznovidnija od prvotno očekivane ili općenito priznate. Cres ima specifične karakteristike koje određuju ambijent ljetnim izbornom olujnim i nepromjenjenih tradicionalnih i povijesnih građevina. Lokalni identitet protkan je tim naslijeđem koje predstavlja jedini materijalni trag društveno-ekonomske organizacije otoka u prošlosti. Ambijent i dalje ostaje autentičan i to je ono što se ističe na otoku. Izmjene i preinake građevina koje su dovele do neopravljivih šteta gubitkom njihovih karakterističnih svojstava i izvornosti još uvijek su samo sporadične i nisu poprimile nezaustavljive razmjere.

Mnoge od tih građevina više nisu u funkciji, a ako se u potpunosti napuste, mogu pridonijeti gubitku vrijednosti baštine otoka. Daljnje propadanje tih građevina ne predstavlja samo gubitak za lokalnu baštinu, nego i gubitak razvojnih prilika. Ako se one ne stave ponovno u uporabu, proces budućeg razvoja će neminovno morati proći kroz izgradnju novih građevina, što uključuje stvarnu opasnost za degradaciju ambijenta. Otkriva oči PPLR-a jest identifikirani razvojni potencijali tih napuštenih građevina koje se mogu koristiti u širem kontekstu razvoja koji se temelji na valorizaciji prirodne i kulturne baštine.

Heritage survey in the context of Local Development Pilot Project

The island of Cres has been the pilot territory for the implementation of the Council of Europe's Local Development Pilot Project since 2010.

The LDPP sets up a political framework for consultation and discussion about the long-term development project based on the attractiveness of the territory and its comparative advantages. It aims to generate innovative responses and interventions capable of improving living conditions and quality of life. In this way, heritage is an asset that can be used in a sustainable and resourceful way to drive development. The LDPP in Croatia thereby tries to build a new development model in which heritage represents the main development lever.

Development "at any cost" represents a real threat for heritage values and local traditions. This raises various questions to be answered through the Cres Development Project: How can heritage values be used for local development? How can cultural heritage contribute to the model of society that the community is seeking to build as a guarantee for the future? What role can cultural heritage play in the physical and ethical development of the territory? What place will cultural heritage occupy in urban planning and regional development policies? What can be done to ensure that development guarantees the urban and rural identities that characterise the territory?

In order to assess the development potential of heritage on the island, the LDPP carried out a Heritage Survey.

The survey produced was based on the Council of Europe Core Data Sheet used Europe-wide. The sheet was used for the assessment of the social and economic value of buildings and sites in order to get a comprehensive picture of the heritage situation, to define the attractiveness and competitiveness of the island of Cres, and to identify rehabilitation projects and other potential opportunities the heritage offers regarding the long-term development objectives of the LDPP.

The scope of the LDPP Heritage Survey is precise; it concerns building heritage in the pilot territory, embracing all architectural types, chronological periods, cultural origins, uses, legal status, etc. The Granada Convention provides the definition of heritage considered here. The survey covers the whole territory of the island, and is based on the comprehensive assessment of each building in order to evaluate its heritage value.

The diversity and the richness of the heritage as an asset for future Cres development

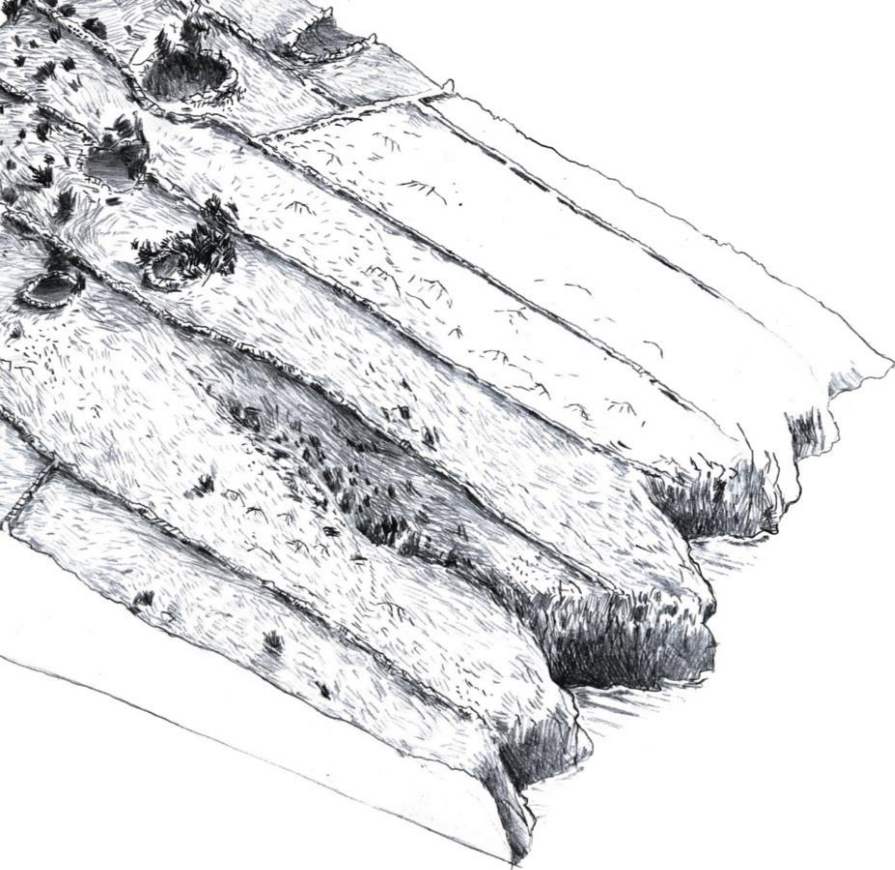
Before the LDPP heritage survey, only 250 buildings on the island had been recorded and considered built heritage. The heritage survey compiled a list of 820 buildings.

Residential buildings (urban and vernacular, placed in villages and shepherd's dwellings) and sacral buildings (mostly medieval chapels) are registered as the most numerous types. Of these, 38% of residential and 44% of sacral buildings are recorded as ruined, collapsing or damaged. The most important reason of deterioration is the loss of function. The loss of function, abandonment and lack of maintenance has led to collapse. The process is mostly reversible, but the degree of deterioration is crucial.

The residential buildings that are still in function are subject to alterations and inadequate intervention, which has led to irreversible change and loss of authenticity. This happens mostly to vernacular architecture in inhabited settlements, since this architecture is often not considered to be of specific value to the territory. Fortunately, extreme examples of complete alterations are still in a minority (76 buildings are registered as completely altered, 345 are partially altered and 355 are authentic).

The Cres built heritage is richer and more diverse than initially expected or generally admitted. It has specific characteristics which determine the ambient by the quantity of authentically preserved and unchanged traditional or historical structures. The local identity is inseparable from this heritage which is the only material trace of the past socio-economic organisation of the island. The ambience remains authentic and this is what excels on the island. The changes and alterations made to buildings that have led to irreparable detriment and the loss of their characteristic properties and authenticity are still only sporadic and have not assumed unstopable proportions.

Many of these buildings are not in function anymore and, if totally abandoned, could contribute to the decline of the island's heritage value. Further deterioration of those buildings does not represent only a loss for local heritage but also a loss of development opportunities. If they will not be put into use again, the future development process will inevitably have to go through new construction, which involves a real risk to the degradation of the ambience. Therefore, the LDPP's goal is to identify the development potential of those abandoned buildings that can be used within a wider development context, based on valorisation of natural and cultural heritage.

LANDSCAPE STUDY OF THE ISLAND OF CRES

Republika
Hrvatska
Ministarstvo
kulture
Republic
of Croatia
Ministry
of Culture

Pilot projekt
lokalnog razvoja
OTOK CRES

otra
OTOČNA RAZVOJNA AGENCIJA

CoE Expert:

Alexis Gérard, landscape architect

Study Leaders:

dr. sc. Goran Andlar, mag. ing. prosp. arch.

Tanja Kremenčić, mag. geogr.

Miran Križanić, mag. ing. arh.

Marija Borovičkić, mag. hist. art. et ethnol. et anthrop.

Executive Working Team:

Nikolina Krešo, mag. ing. prosp. arch.

Marija Kušan, stud. prosp. arch.

Ana Knežević, stud. prosp. arch.

Anita Trojanović, stud. prosp. arch.

Jure Čulić, mag. ing. prosp. arch.

Mateja Leljak, mag. ing. prosp. arch.

Dijana Krišto, stud. prosp. arch.

Tanja Udovč, mag. ing. prosp. arch.

Photo: Ognjen Marković

Photo: Frantisek Zva

Photos: Frantisek Zvardon

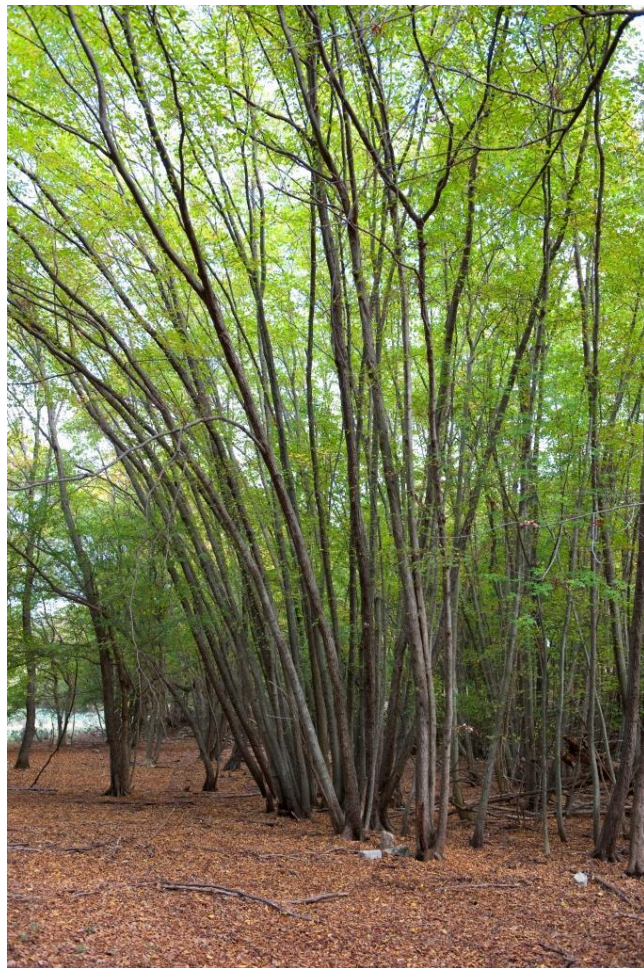

Photo: Nadir Mavrović

Photo: Nadir Mavrović

Photo: Nadir Mavrović

Photo: Nadir Mavrović

Photo: Goran Andlar

Photo: Robi Sablić

Photo: Ugo Toić

Photo: Ugo Toić

Photo: Ugo Toić

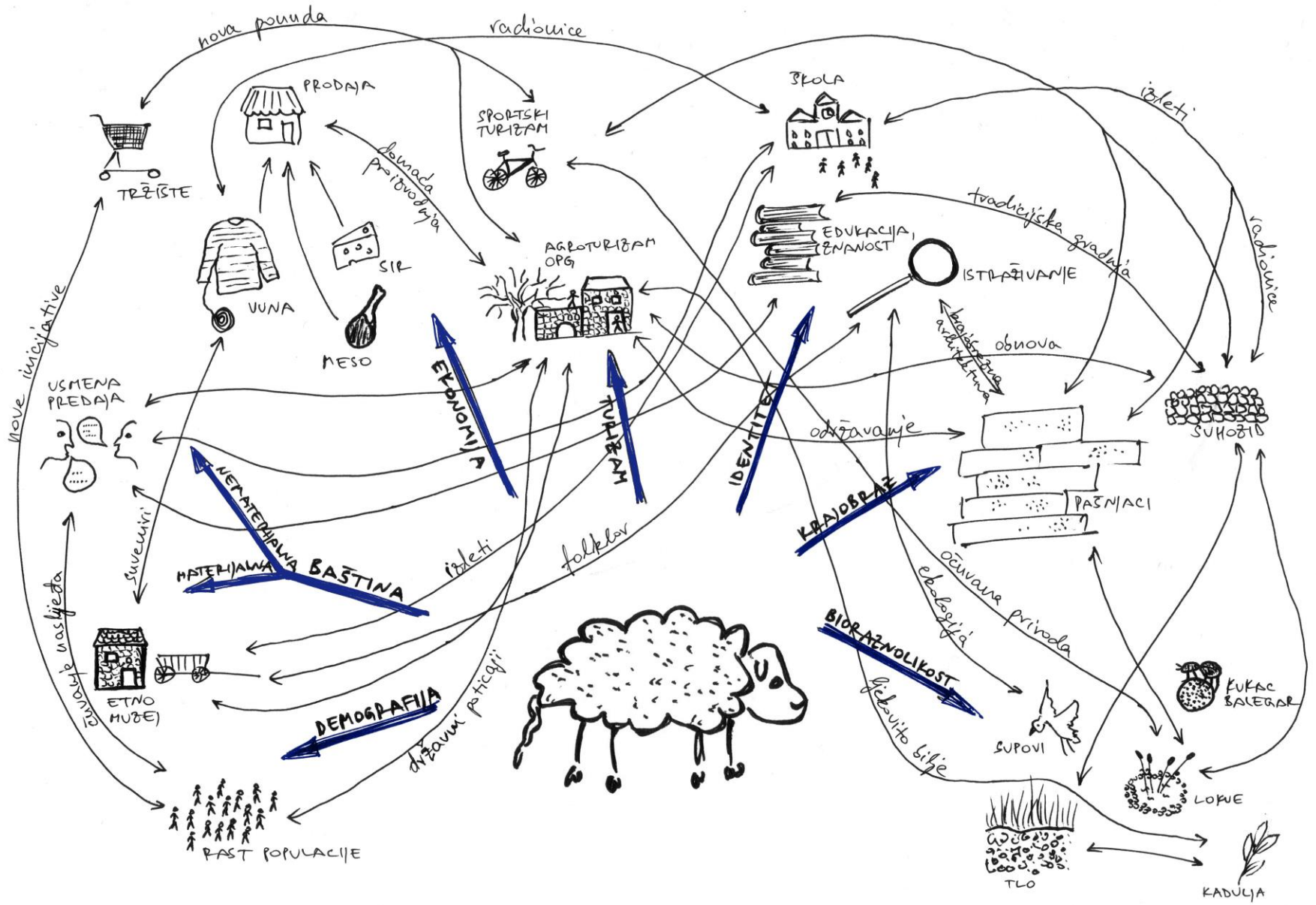
Ethnographic study of spatial identities

**PROJETS PILOTES
DE DÉVELOPPEMENT LOCAL (LDDP)**
Programme régional pour le patrimoine culturel
et naturel dans le Sud-est de l'Europe

**LOCAL DEVELOPMENT
PILOT PROJECTS (LDDP)**
Regional Programme for Cultural
and Natural Heritage in South East Europe

Causative socio-eco system

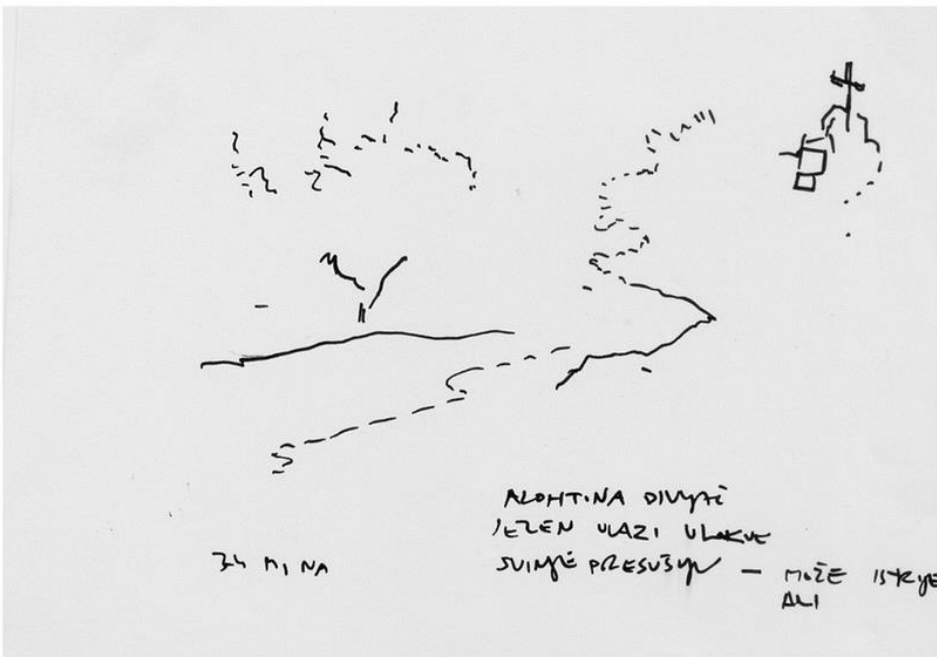
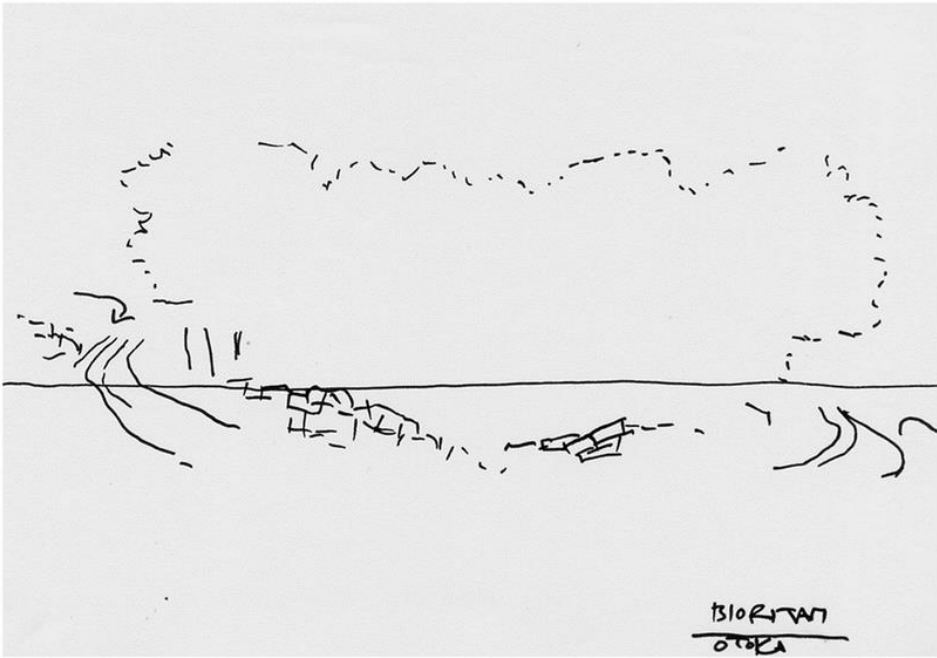

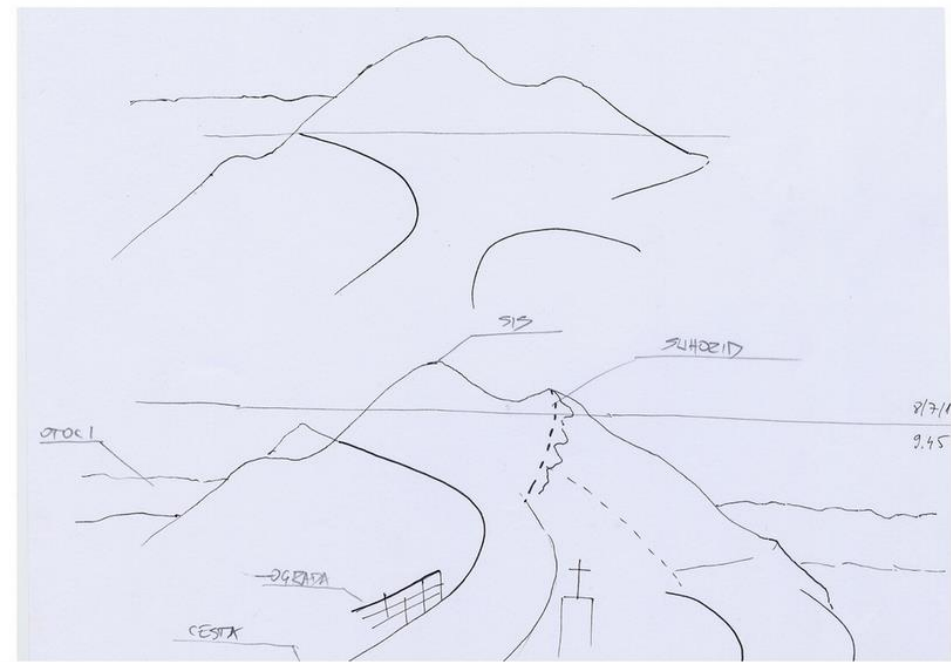
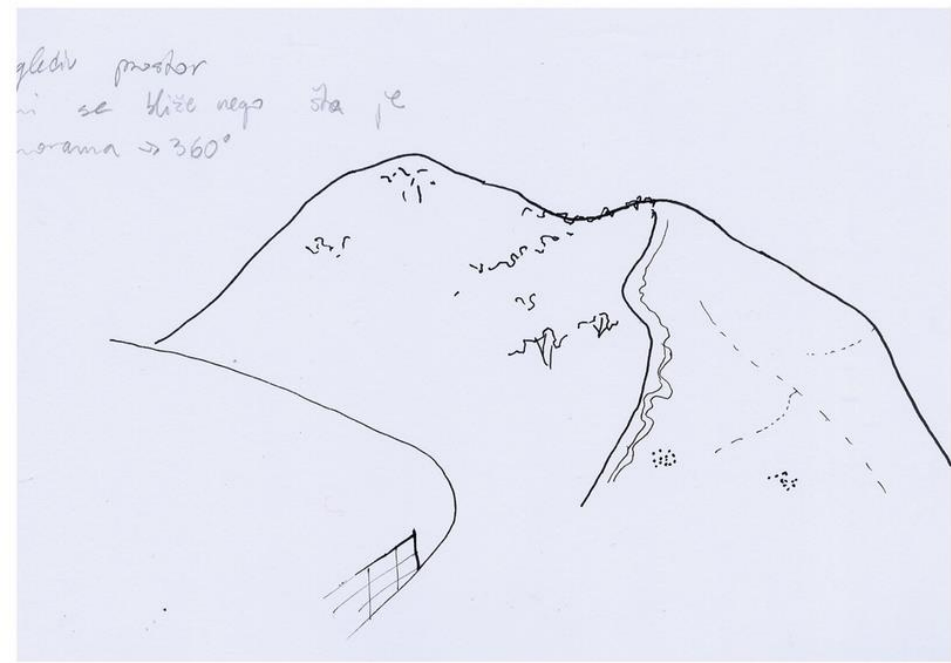
Visual /artistic interpretation

**PROJETS PILOTES
DE DÉVELOPPEMENT LOCAL (LOPP)**
Programme régional pour le patrimoine culturel
et naturel dans le Sud-est de l'Europe

**LOCAL DEVELOPMENT
PILOT PROJECTS (LOPP)**
Regional Programme for Cultural
and Natural Heritage in South East Europe

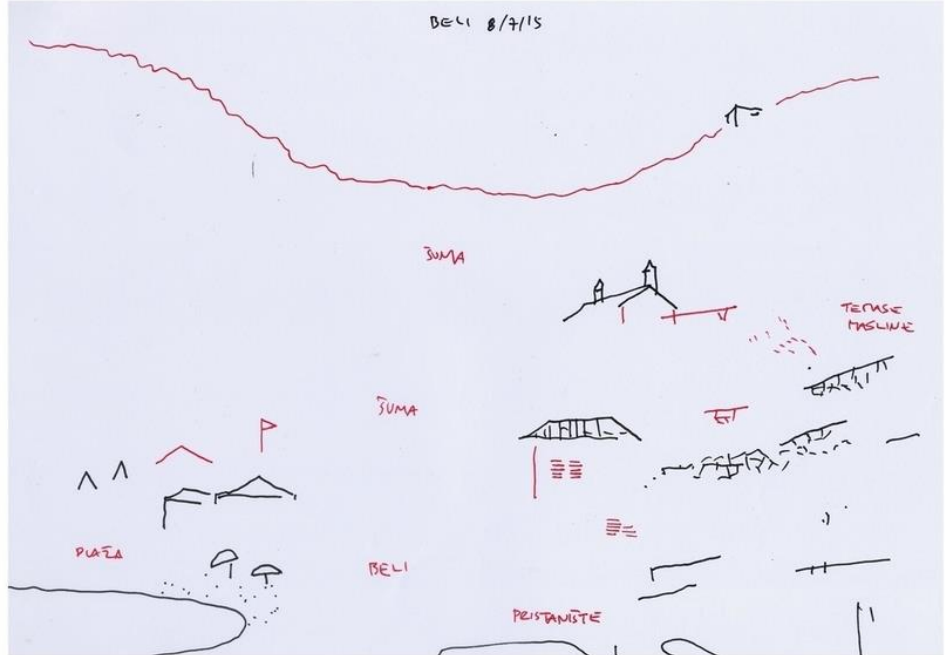

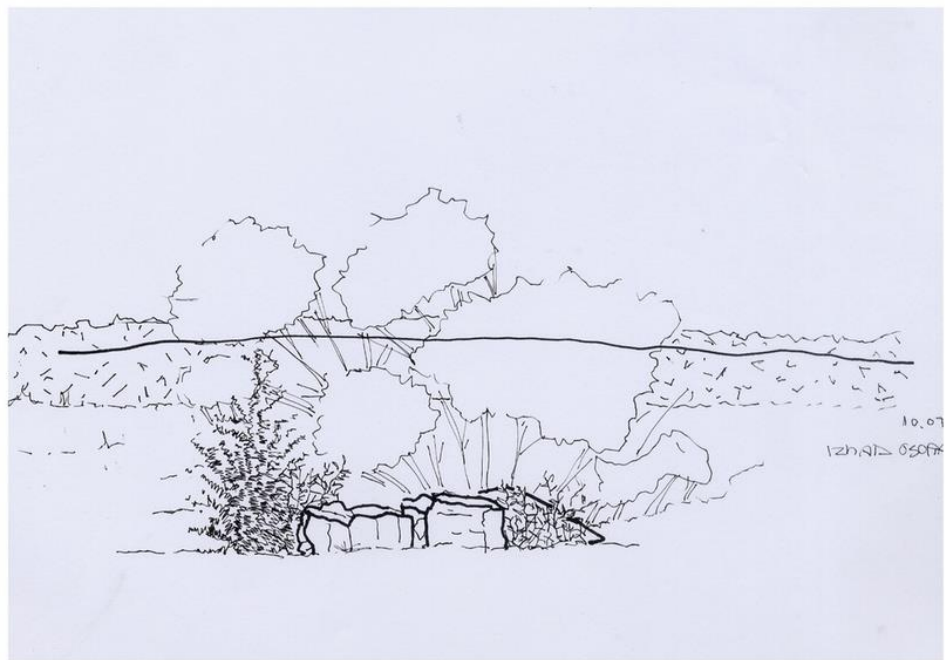

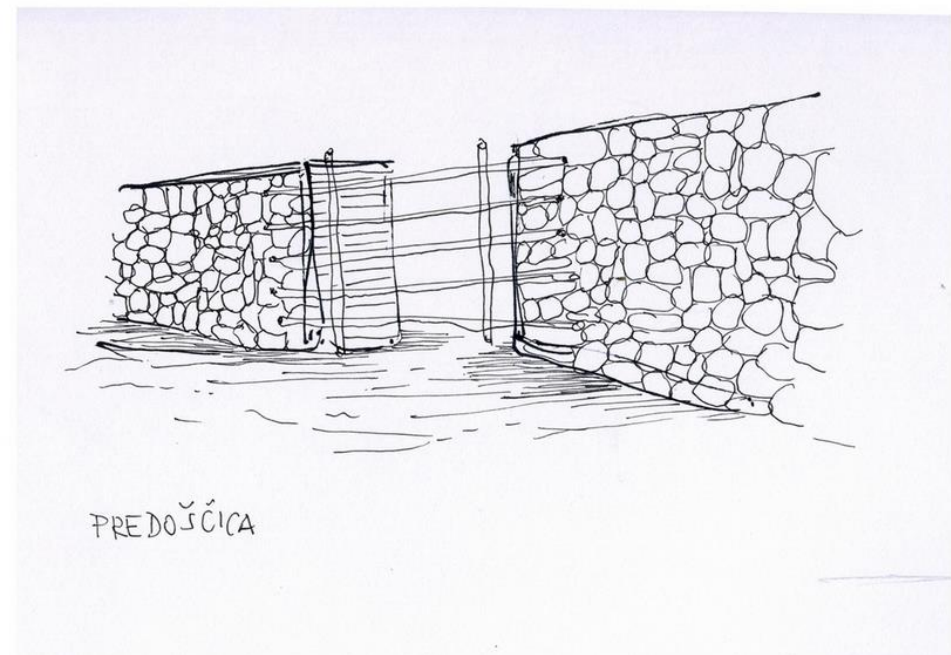
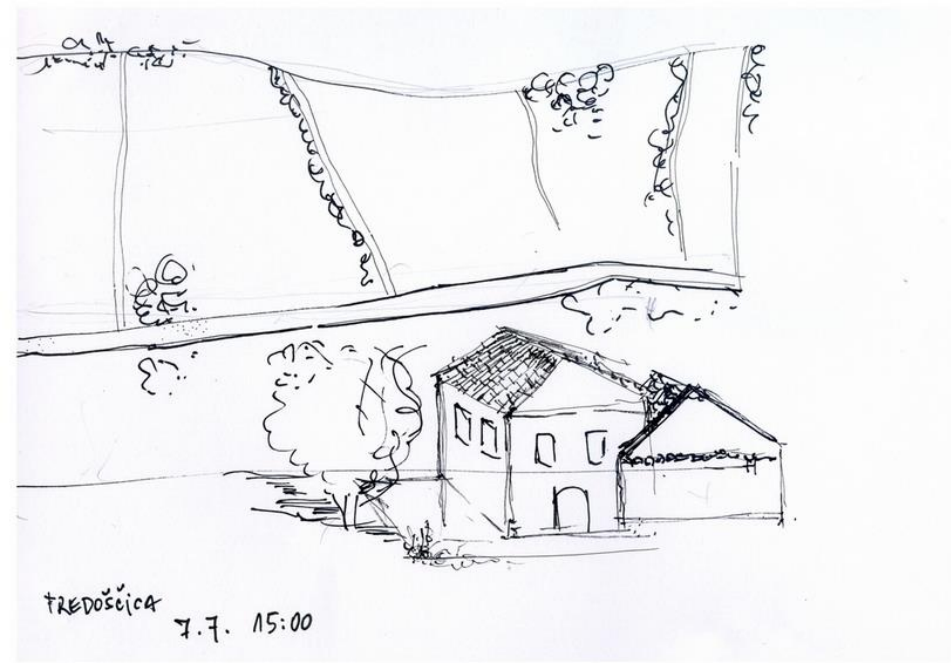
BELI
8/7/15

8/7/15
BELI

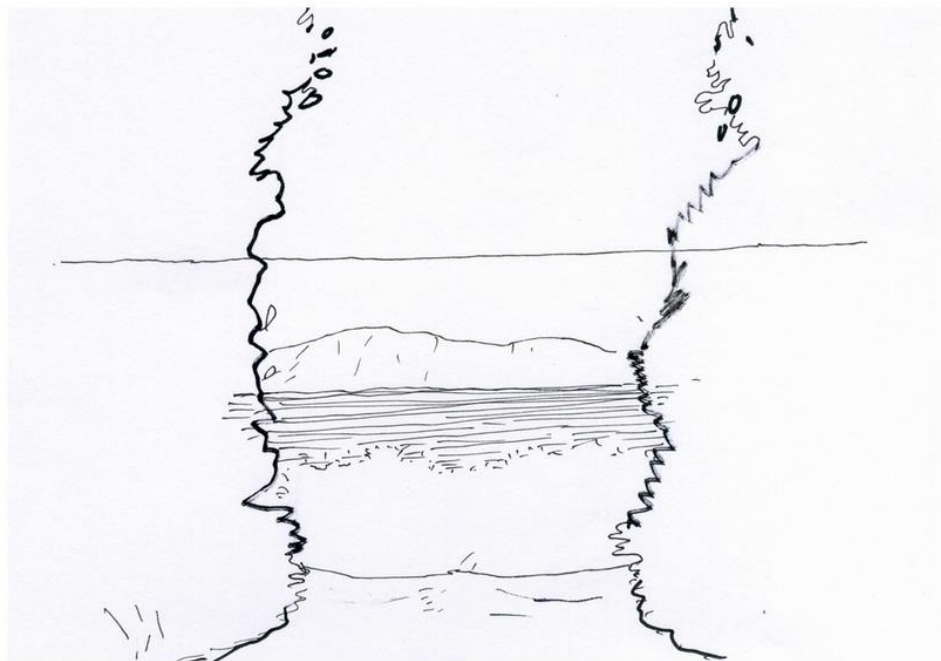

11:13:00

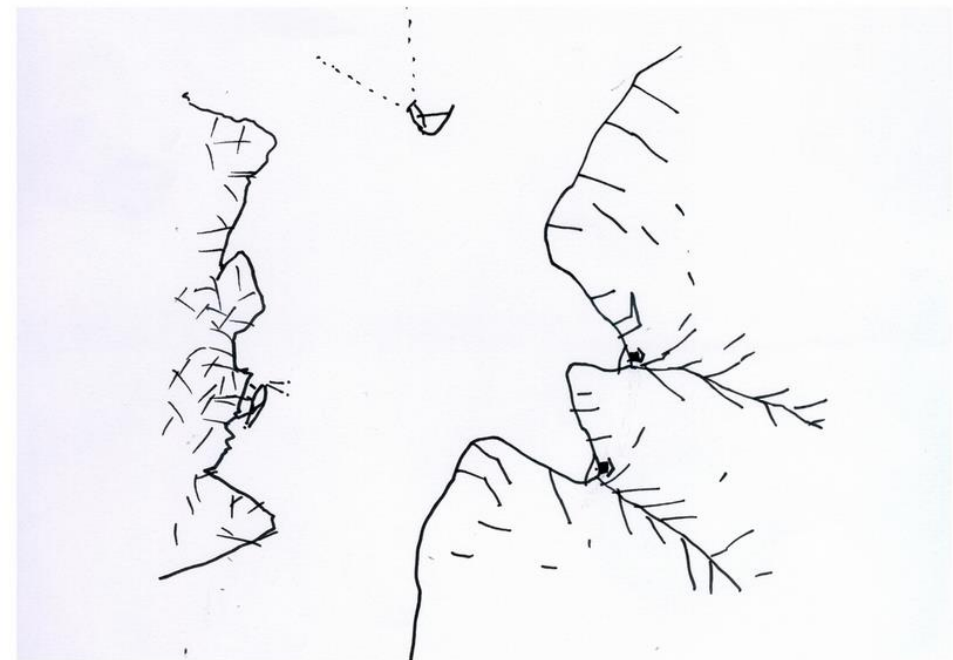

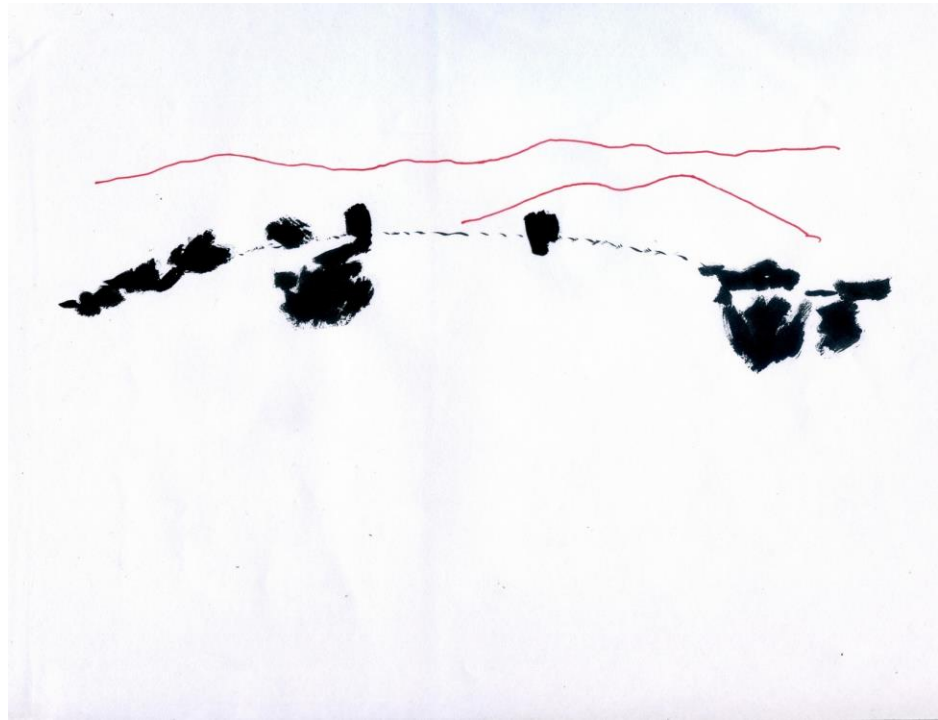
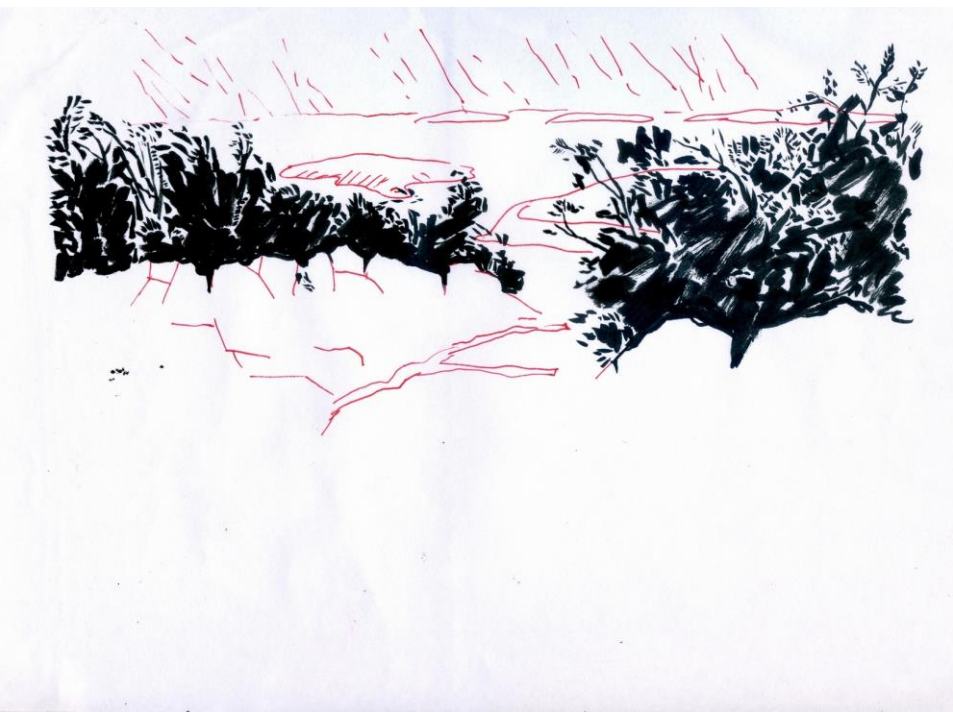
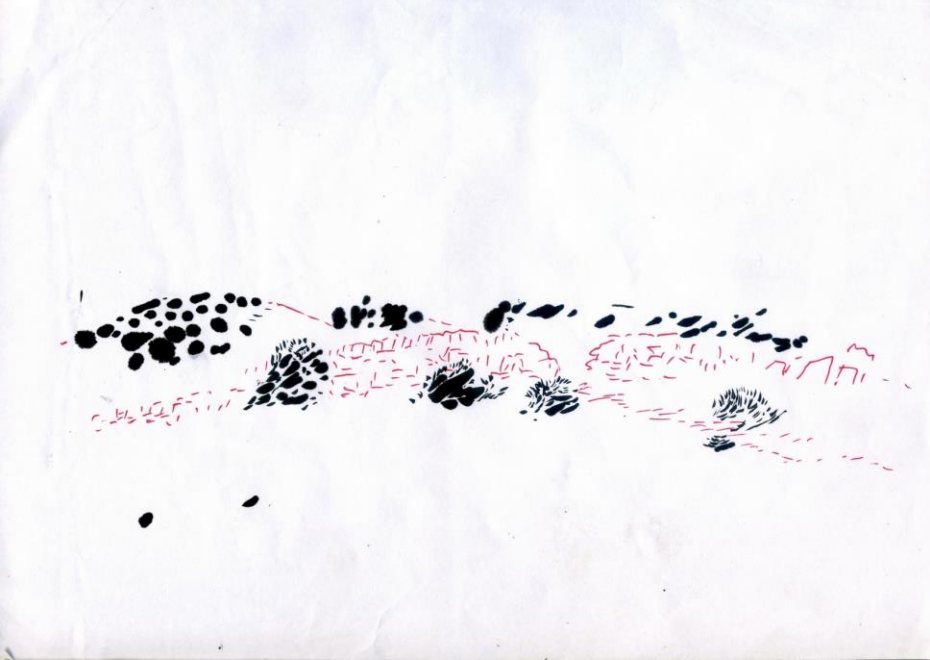
ostava kupa

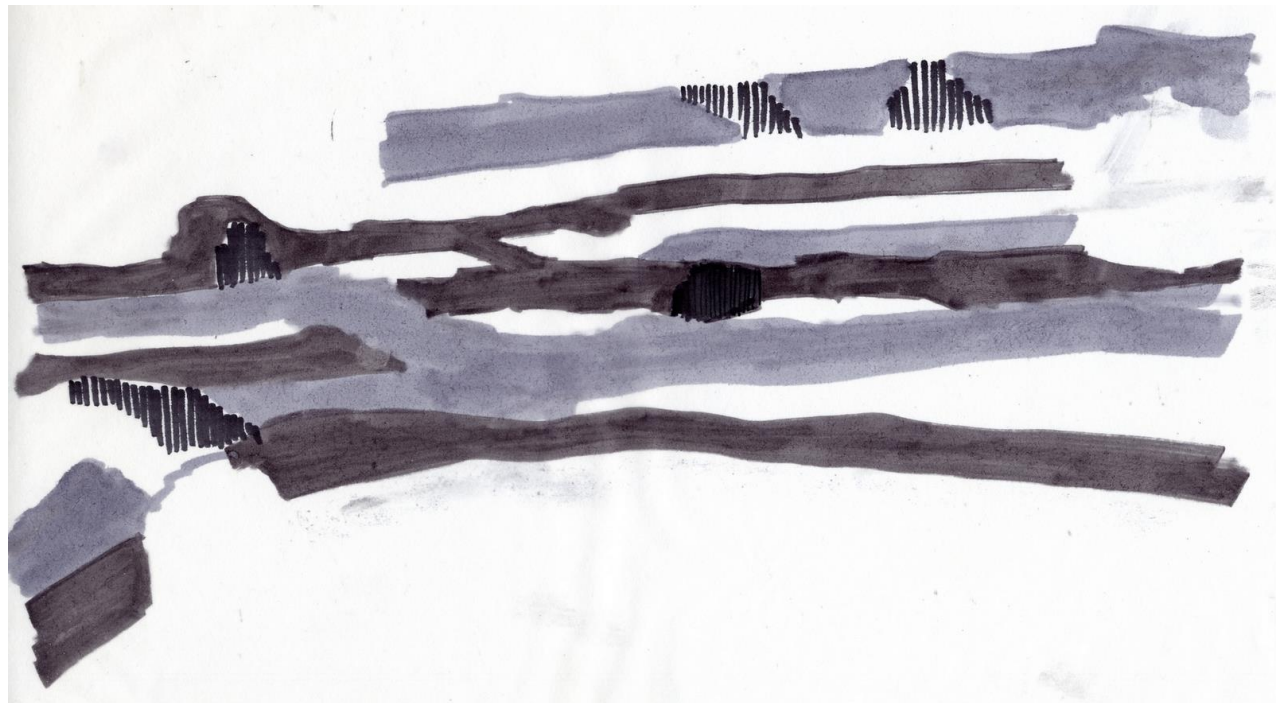
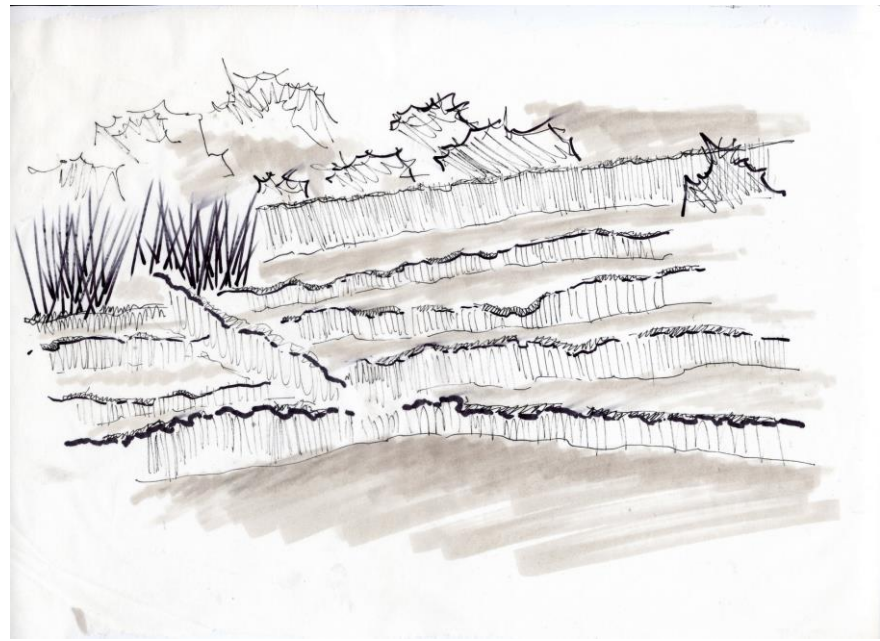

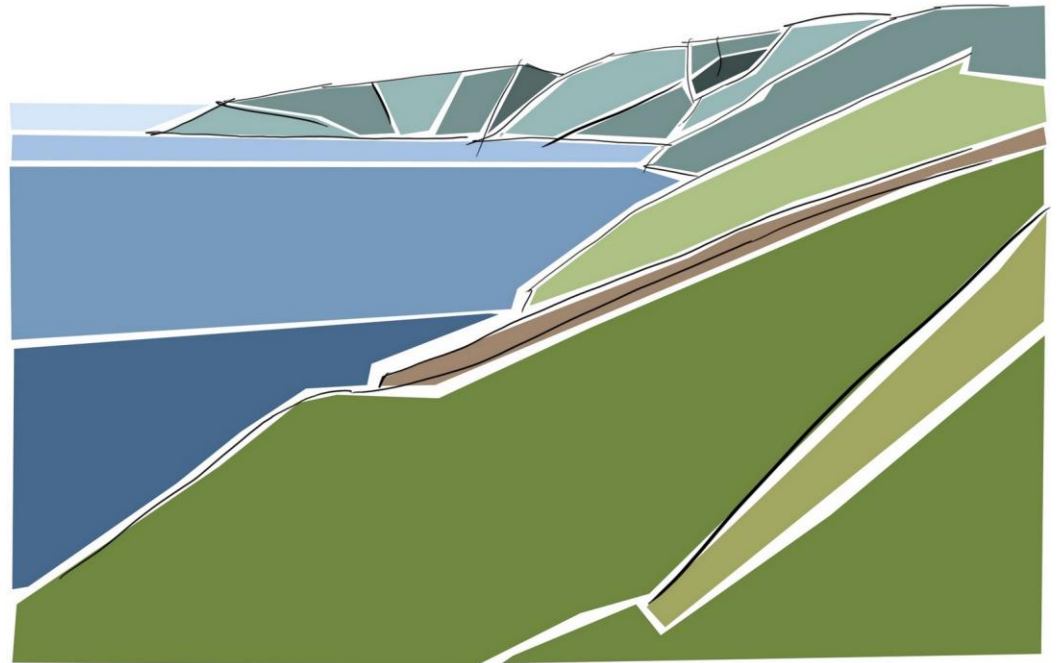
KUPICE NA ŽUNCU (ZIMA)

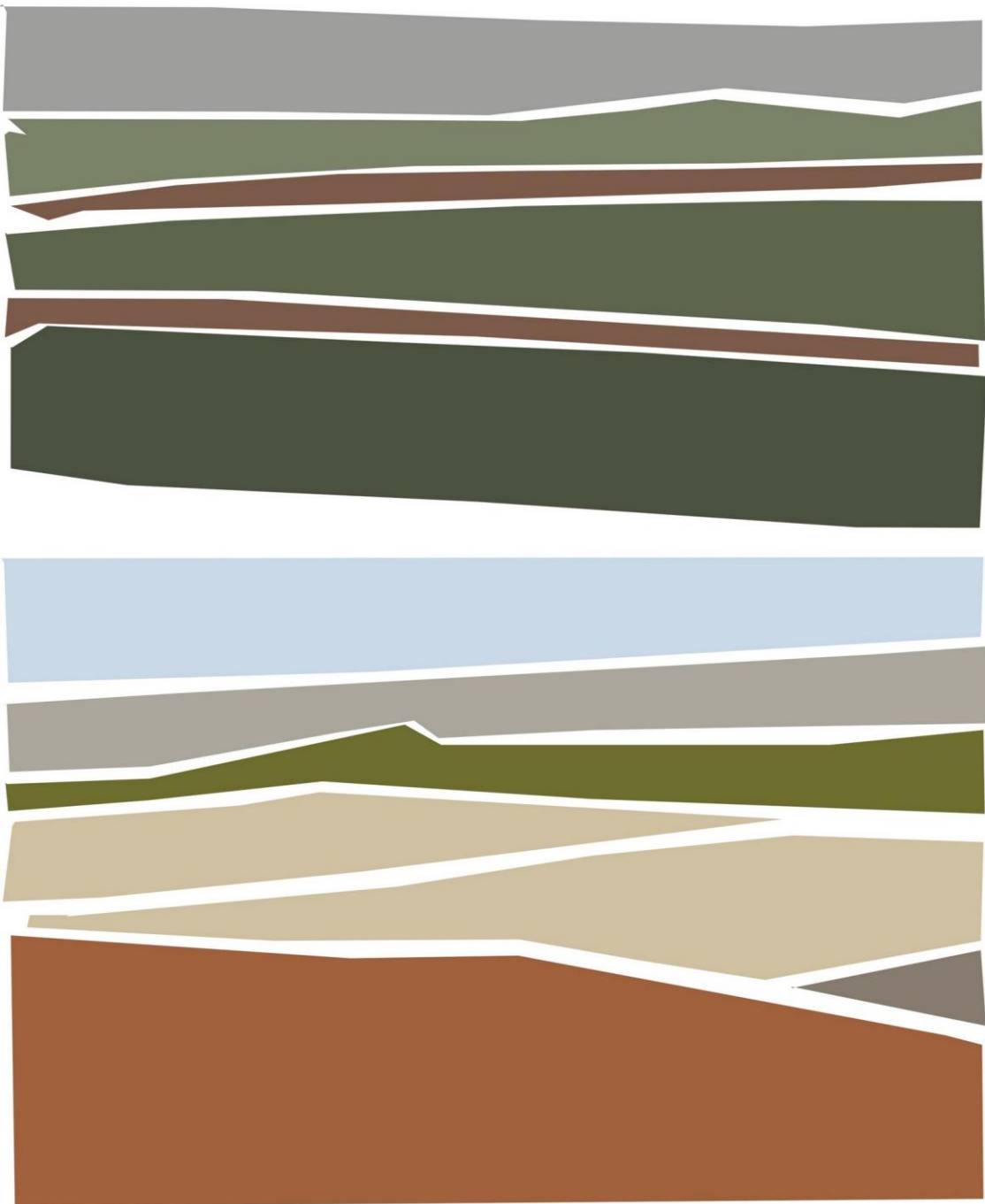
BACALIŠTE

Block Diagrams

**PROJETS PILOTES
DE DÉVELOPPEMENT LOCAL (LDDP)**
Programme régional pour le patrimoine culturel
et naturel dans le Sud-est de l'Europe

**LOCAL DEVELOPMENT
PILOT PROJECTS (LDDP)**
Regional Programme for Cultural
and Natural Heritage in South East Europe

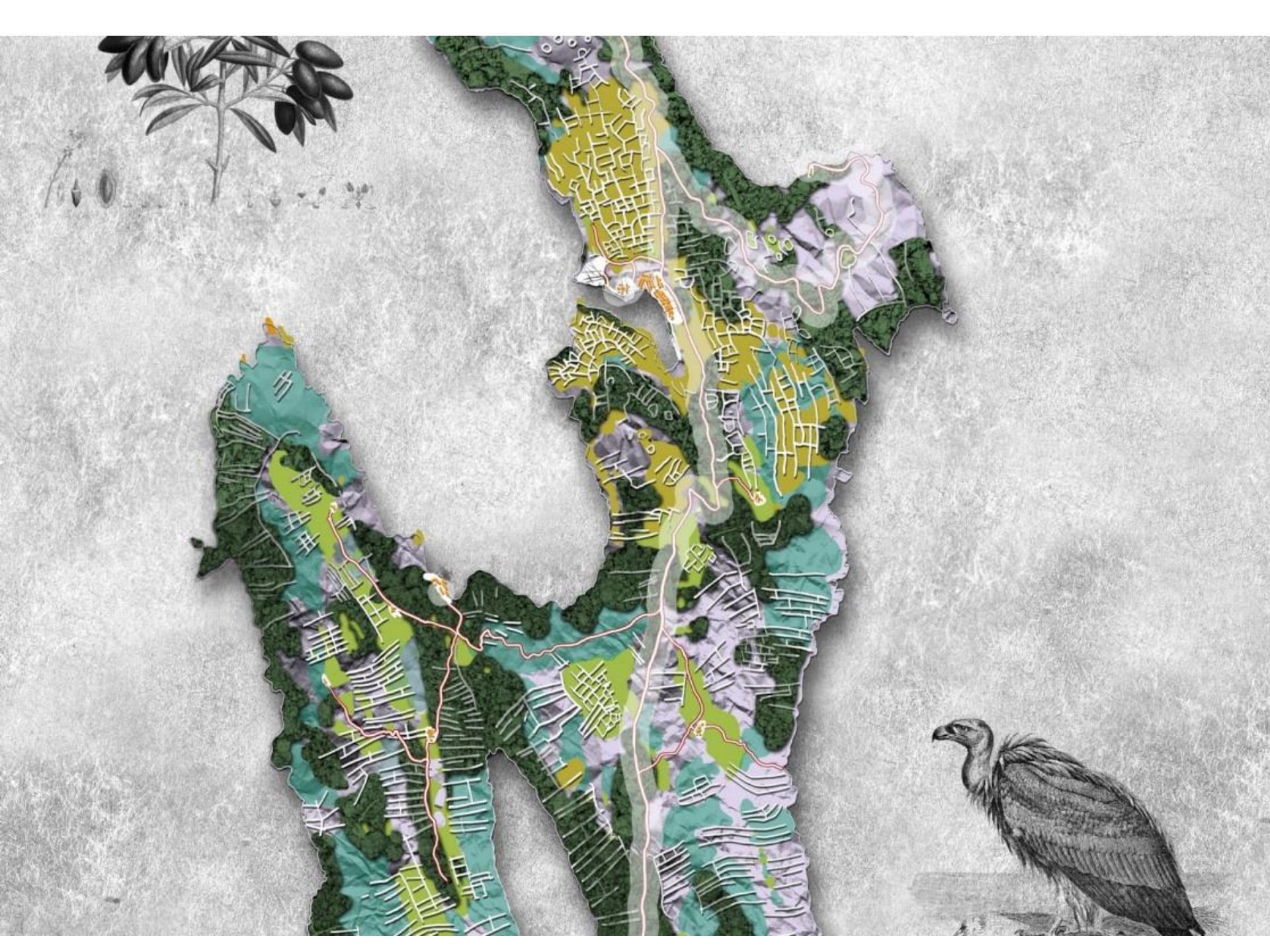

Sensitive Maps

**PROJETS PILOTES
DE DÉVELOPPEMENT LOCAL (LOPP)**
Programme régional pour le patrimoine culturel
et naturel dans le Sud-est de l'Europe

**LOCAL DEVELOPMENT
PILOT PROJECTS (LOPP)**
Regional Programme for Cultural
and Natural Heritage in South East Europe

Overview map of the landscape units and landscape areas of the island of Cres

1. Krajobrazna cjelina Tramuntana

- 1.1. Visoravan istočne Tramuntane
- 1.2. Rasjedna udolina zapadne Tramuntane
- 1.3. Glavni greben sa zaravni Planis
- 1.4. Obalne strane središnjeg grebena

2. Krajobrazna cjelina grad Cres

- 2.1. Creska zaval
- 2.2. Obalna strana Valuskog zaljeva
- 2.3. Brdoviti kraj creskog zaleda

3. Krajobrazna cjelina "zapadna banda"

- 3.1. Visoki dio kraja Gerbin
- 3.2. Šumovite zapadne obalne strane

4. Krajobrazna cjelina Vransko jezero

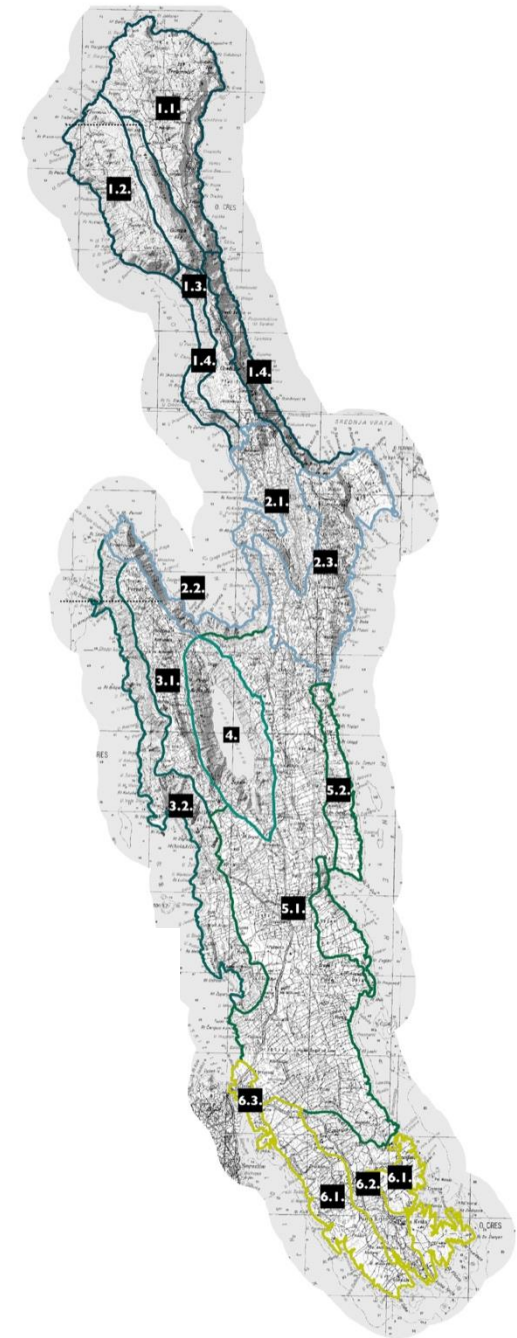
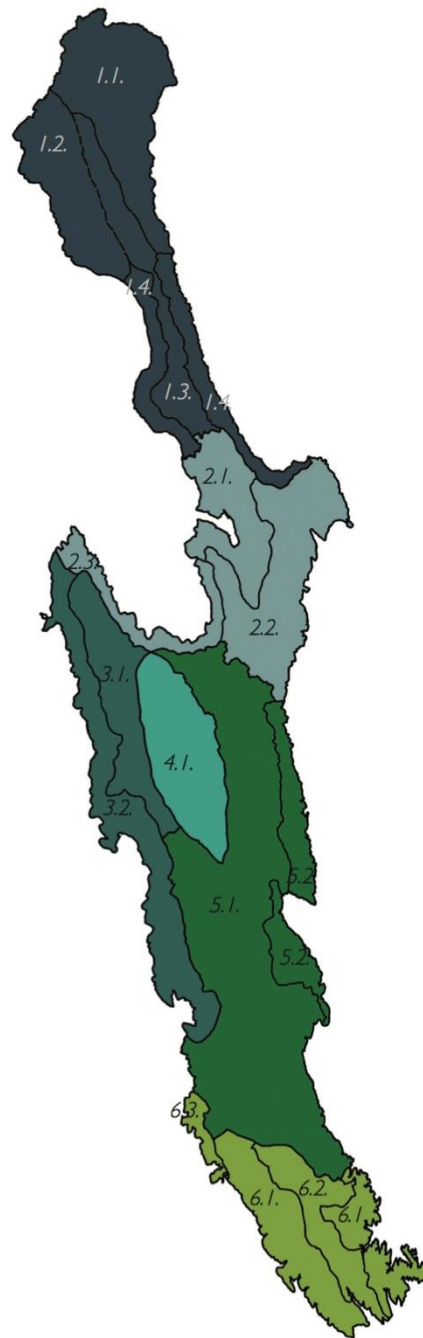
- 4.1. Udolina Vranskog jezera

5. Krajobrazna cjelina središnja pašnjačka zaravan

- 5.1. Središnji kamenjarski pašnjaci
- 5.2. Ogojledi pašnjaci istočne obalne strane

6. Krajobrazna cjelina Osor i Punta Križa

- 6.1. Šumovite i razvedene obalne strane Punte Križa
- 6.2. Središnja udolina Punte Križa
- 6.3. Osor s plitkom uvalom

4.1. KRAJOBRAZNA CJELINA TRAMUNTANA

KRAJOBRAZNA PODRUČJA:

Visoravan istočne Tramuntane

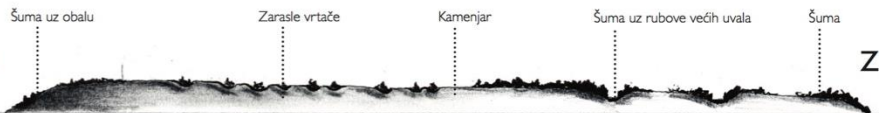
Rasjedna udolina zapadne Tramuntane

Glavni greben sa zaravni Planis

Obalne strane središnjeg grebena

“Ovdje je kamenjar, pa je kamenjar diktirao te vijugave gromače kuda su išle. (...) neki su imali, po naslijeđu je to išlo, mislim sa oca na sina i tako. Netko je bio bogatiji, netko siromašniji, znači netko je imao više parcela, netko manje. Uglavnom bilo vam je, recimo, jedan standard, jedno mjerilo a to se zvalo ovcapaši, danas kažu hektar; a onda je bilo ovcapaši. (L. H.)

“To su vam one, mi kažemo lihi. To su vam male orajice gdje je čovjek iskopao kamen, saziđao gromače da bi dobio koji kvadrat zemlje. I sad kad vi gledate koliko je, koju količinu kamena je on iskopao da bi dobio 5 kvadrata zemlje, to je nepojmljivo... (L. H.)

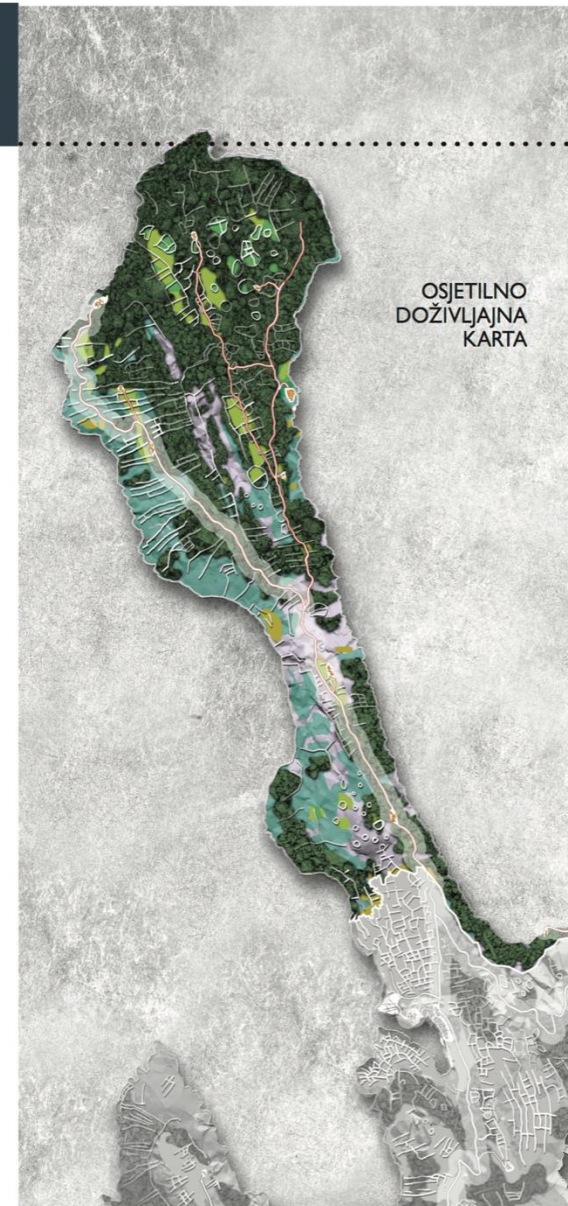

Presjek krajobrazne cjeline Tramuntane

DOŽIVLJAJNE ASOCIJACIJE

- Taman, zatvoren, šumovit i gotovo kontinentalni ambijent nesvojtven otoku
- Kontrast malih kultiviranih cjelina pašnjačkih i stanova nasuprot visokih tamnih šuma
- Prevladava osjećaj prirodnosti i napuštenosti tradicijskih elemenata
- Ruralna cjelina Predošćice kao akcent
- Dominantni izduženi greben suhozidom podijeljen na ogoljelu i šumovitu stranu
- Mjestimične vizure na okolno more i kopno

OSJETILNO DOŽIVLJAJNA KARTA

4.1.1 Visoravan istočne Tramuntane

Područje na krajnjem sjeveroistoku otoka koje lokalno nazivaju Tramuntanom, označava područje visokog i dinamičnog ponikvastog reljefa kojim dominiraju visoke listopadne šume, graditeljska baština u formi veleposjedničkih stočarskih stanova te mreža starih šumskih putova.

Reljef

Područje je pretežito definirano razgibanom i nagnutom visoravni koja se prostire od 200 do 400 m nadmorske visine. Područje je sa sjeverne i istočne strane omeđeno morem, a sa zapadne i južne odijeljeno je glavnim otočnim grebenom koji se postupno stapa sa zaravnj. Visoravan je karakteristična po velikom broju ponikvi promjera većih i od 100 m, koje pod utjecajem submediteranske klime formiraju zasebne ekosustave. U ovom području razlikujemo dva tipa obalne zone. U najsjevernijem dijelu (između rtova Jablanac i Grota) obale su nerazvedene i obilježene visokim obalnim strmcima koji su djelomično rezultat abrazijskog djelovanja snažnih valova koje stvara tzv. „bakarska bura“. Južni dio obale je nešto razvedeniji što se očituje u nizanju topopljenih zvala i jaruženih bujičnjaka pod kojima se stvaraju male uvala.

Vegetacijski pokrov i korištenje zemljišta

Dominantno obilježje područja su velike površine šuma. Zbog izloženosti kontinentalnim klimatskim utjecajima, šume Tramuntane čine kompleks visokih stabala mješovitih listopadnih sastojina hrasta medunca, pitomog kestena, cera, brijesta, bijelog i crnog graba koje se pružaju do same obale. U prošlosti su se šume eksploativale u puno većoj mjeri, a drva su se prevozila do uva-

la putovima nastalim slaganjem kamenih blokova kako bi se olakšalo korištenje zaprežnih kola. Iako prirodni element, današnje su šume u stvari nastale iz nekadašnjih šumskih pašnjaka. Naime, u prošlosti se korištenje zemljišta temeljilo na agro-silvo-pastoralnom sustavu u kojem se šumama gospodarilo tako da se drveće orezivalo iznad 2-3 m visine (pedalerije), a stoka je istovremeno pasla podrast šume. U takvom sustavu korištenja zemljišta ponikve su imale vrlo važnu ulogu jer su bile okosnica njegovog agrarnog elementa (danas su rijetko aktivne, ali ipak vrlo uočljive), što se očituje se u suhozidnoj omeđenosti i privednosti kulturi u vidu vrtova i malih oranica. Navedeni agro-silvo-pastoralni način korištenja zemljišta bio je povezan s mnogobrojnim pastirskim stanicama u vlasništvu veleposjednika koji su danas su uglavnom napušteni.

Graditeljska baština, naselja i putovi

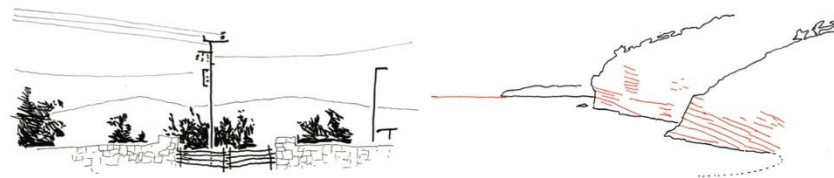
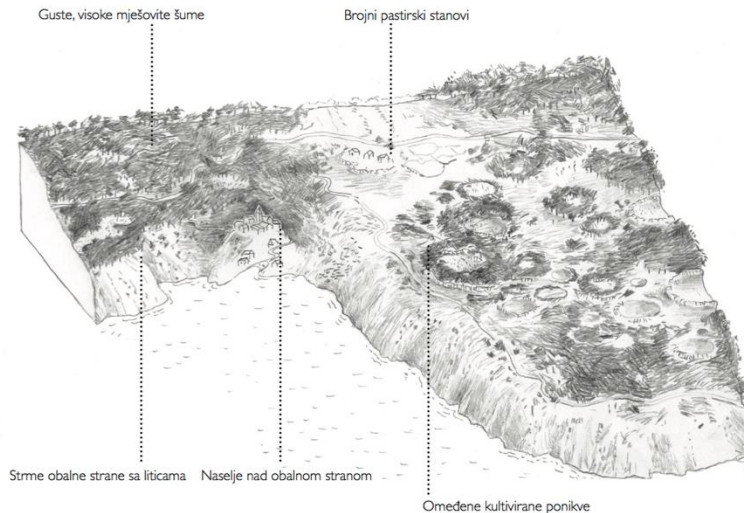
Prapovijesno naselje Beli te pastirski stanovi i ostala ruralna naselja svjedoče o drevnoj naseljenosti i nekadašnjem razvijenom stočarstvu ovog područja. Naselje Beli, premda strateški smješteno na litici visokoj 130 m nadmorske visine, s vizurama prema moru kako bi imao nadzor nad plovim putovima, gospodarski je orijentirano na svoje zaleđe. Naselje karakterizira zbijena srednjovjekovna jezgra sa župnom crkvom i pripadajućim trgov. Podno Beloga postoji uvala sa plažom, kampom, nekoliko stambeno-uslužnih objekata te nekadašnjom ukracnom lučicom boksita i drva iz unutrašnjosti otoka. Prisutna su i dva manja naselja sa svega nekoliko stalnih stanovnika: Sveti Petar i Ivanje. Sveti Petar je kao i Beli smješten na gornjem rubu obalne strane. Na njegovom ulazu nalazi se zaštićeni spomenik prirode, hrast medunac star 400 godina, nedavno prepolovljen udarom groma. Selo Ivanje smjestilo se u unutrašnjosti šumskog područja.

Na povijesnim se kartama može vidjeti gusta isprepletenost područja putovima koji su danas u većoj mjeri neprohodni, ali koji su postali predmet novih namjena. Na nekadašnjim putovima koji su povezivali sela Tramuntane, obilježeno je osam poučnih eko-staza na kojima su postavljene umjetničke skulpture s uklesanim stihovima koje se nalaze na percepcijski zanimljivim mjestima te čine harmoničan sklad s pozadinom šume, livade ili pastirskog stana. Suhozidi su važan dio strukturiranosti krajobraz, a karakteristično je da se u ovom području pojavljuju u organskom uzorku koji proizlazi iz karakteristika topografije.

Vizualno-doživljajna obilježja

Šumovitost i specifičnost vegetacije uvjetuju temeljnu vizualno doživljajnu karakteristiku područja koja, osim što čini prostor tamnim i zatvorenim, podsjeća na kontinentalni krajobraz

nesvojtven otoku. Tome u prilog ide i nerijetko prisutan snijeg u zimskim razdobljima. Netipičnost ambijenta privukla je nove i alternativne sadržaje u vidu umjetničkih muzeja na otvorenom i duhovnih aktivnosti. Nasuprot prevladavajućem osjećaju nepreglednosti i zatvorenosti, mjestimično se otvaraju čistine pašnjaka oko pastirskih stanova, lokvi i ponikvi, odnosno sklopovi naselja. Jedinice linijske koridore čine prometnice i potezi infrastruktura dalekovoda kroz koje se otvaraju uski šumski procjepi. Panoramske vizure moguće su s viših točaka bez guste vegetacije, zatim s ruba obalnih strana okrenutih prema moru i Rijeci te sa zapadne strane prema i iz naselja Beli.

Landscape valorisation map

Tramuntana - vrijedna vegetacija šuma, velika gustoća pastirskih stajana, ostaci tradicionalnih pralja, visok stupanj prepoznatljivosti krajobrazna

Uvala Sv. Porozina - Bjurkovića uvala sa izdanim gornje šumске vegetacije Tramuntane

Uvala Pregarjena - Bjurkovića plaža sa pristupom

Prjeverej Križič - stratišne ređeforme formacije, nadeklost prirodnih ujeta (oglednost vrha i strme obale) otvorene višure za 360°

Predočica - prepoznatljiva i relativno očuvana ruralna cjelina naselja i poljoprivrednih površina

Uvala Sv. Blaž - Bjurkovića plaže prepoznatljivost smještaja i prostorne organizacije

Merzlika jama - rijetka geomorfološka forma i vrijedna prirodna vegetacija

Creski maslinici - očuvana cjelina tradicionalnih maslinika i pralja, očuvana tradicijska pralja

Uvala Kruščica i rt Tarej (prepoznatljiv rt sa močvarnim mikroskalatim)

Pisakel - prepoznatljiv močvarni mikroskalat

Valunski zaljev - prirodni zaštitveni ambijent zaljeva strmih obalnih strana i Bjurkovića uvala

Ratonski krajobraz karstakana - prostorne elementarne površine naguljenih suhoisa

Lubernice - očuvano urbano naselje prepoznatljivog smještaja i arhitekture te povijesnog značaja

Uvala Zanja i spilje Plave grote

Spilja Morskica peć

Vransko jezero - prirodni krajobraz prepoznatljivog ambijenta, iznimna vrijednost, mirna voda

Poje - prepoznatljiv ambijent nastajanje sa močvarnom vegetacijom

Unutrašnji i obalni pašnjaci - neproizvedeni tipovi travne pašnjaci, očuvana tradicijska pralja

Obalni pašnjaci - prepoznatljivost ambijenta, važnostna radijalnim prirodnim ujetima (termim obalama, oglednom vrhu, usloženosti bunji)

Zaljev podno Ustrina - visoke obale, zaljev sa velikim brstjem Bjurkovića uvala

Uvala Meli - prepoznatljiva peščana plaža (jedna na otoku)

Osor - cjelina očuvane povijesne urbane jezgre grada, okolnih suhozadnih ograda, stajna te otuđenog zaljeva, prepoznatljivog smještaja

Punta Križa - velika gustoća pastirskih stajana, ostaci tradicijskih pralja, očuvana šuma, razvijena obala, stajna

KARTA 2 - Karta vrednovanja krajobrazna

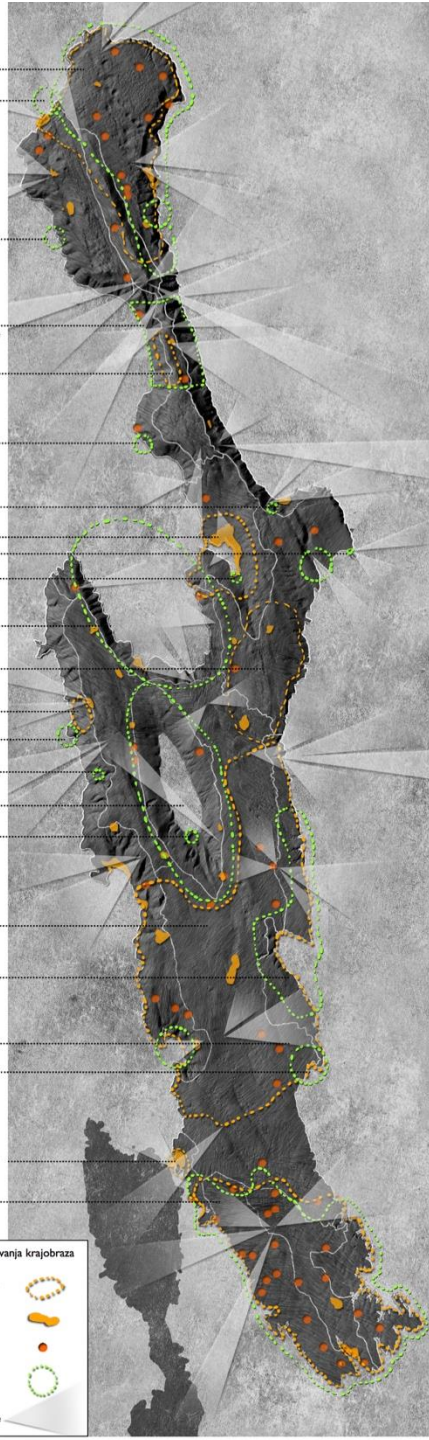
Područja visoke kulturno-povijesne vrijednosti

Naselja

Pastirski stanovi i pojedini tradicijski objekti

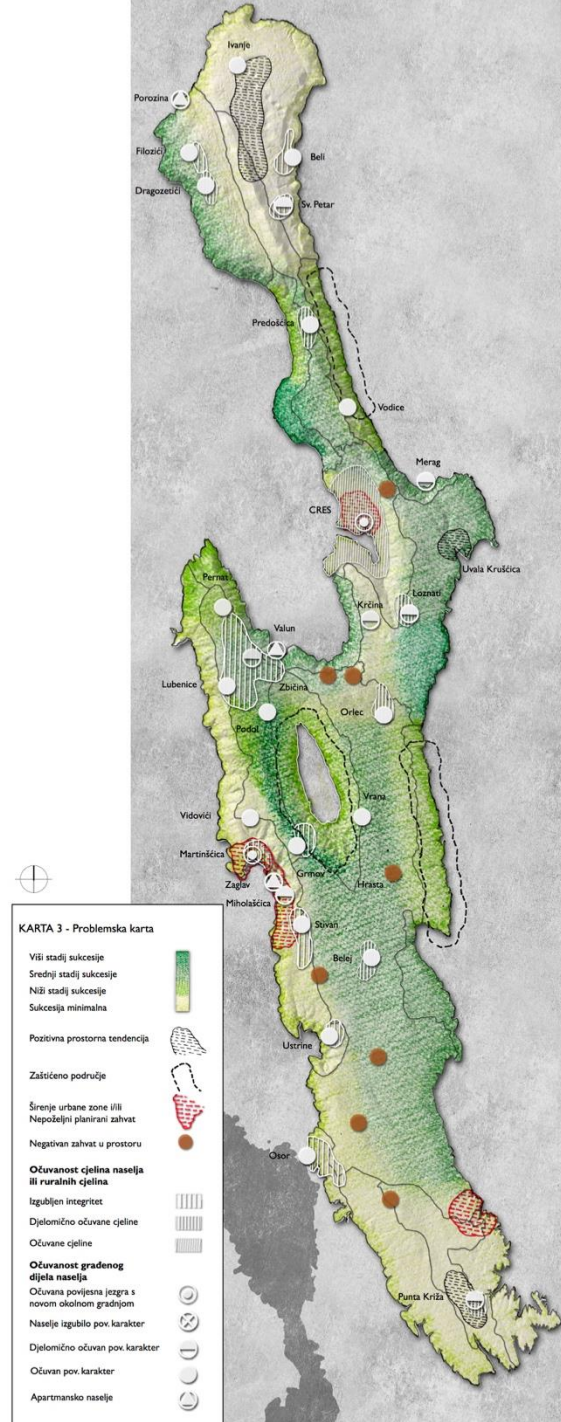
Područja visoke prirodne vrijednosti

Vizualna izloženost - vizure

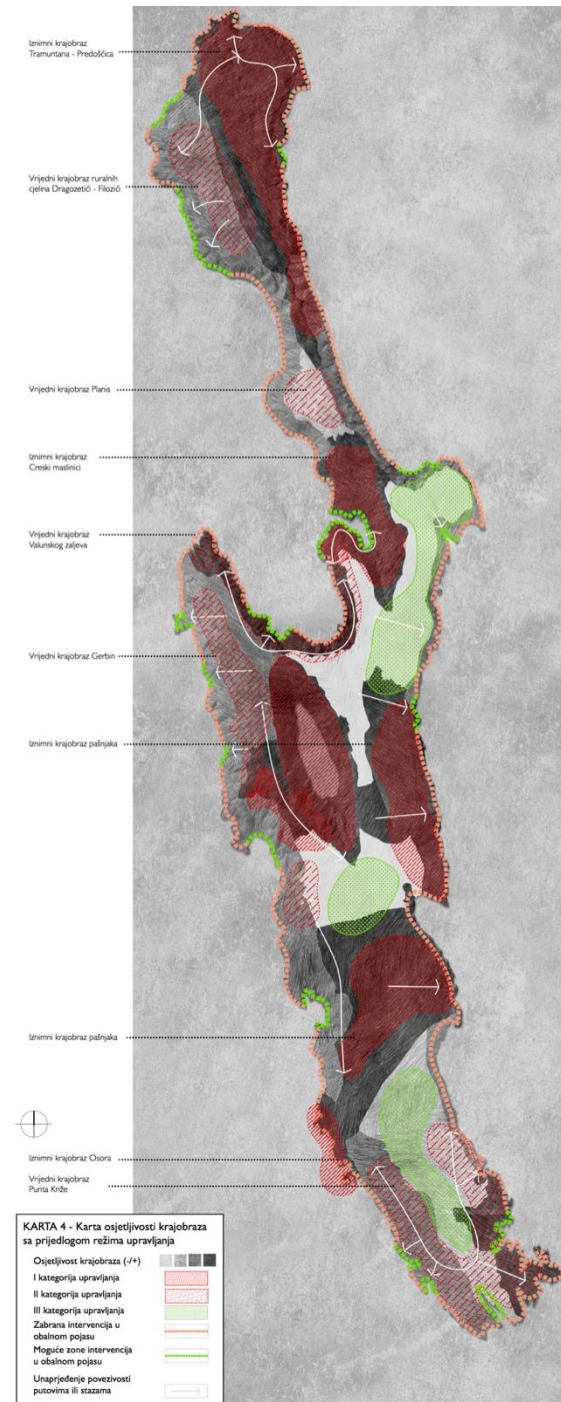

Problem map

Level of natural vegetation succession

Sensitivity map with suggested models of landscape management

Impacts and Follow-up activities

**PROJETS PILOTES
DE DÉVELOPPEMENT LOCAL (LDDP)**
Programme régional pour le patrimoine culturel
et naturel dans le Sud-est de l'Europe

**LOCAL DEVELOPMENT
PILOT PROJECTS (LDDP)**
Regional Programme for Cultural
and Natural Heritage in South East Europe

Impacts

- positive impacts on stakeholders involved in local development and local community in general
- the landscape survey can serve as a useful tool to encourage cooperation between various experts and stakeholders in quick assessing the landscapes of certain territory
- helpful tool for awareness raising about landscape values of the territory
- PIU acquired new knowledge and got acquainted with a poll of experts and researchers

Follow-up

- Attempt to insert landscape elements into the Spatial Plan of the Town of Cres
- Project Implementation Unit participated in the preparation of several international project proposals
 - Interreg Crossborder Cooperation
 - Horizon 2020

Conclusion

The used **rapid survey method** was proven to be effective

The **Landscape Study** has contributed to the analysis of the territory and elaboration of the island **development strategy**

Conclusion

The management of the ordinary (rural) landscape can be more **efficient** if the measures are integrated in comprehensive **territorial development strategy**

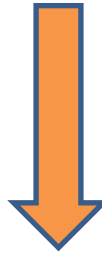
The ordinary (rural) landscape can be preserved only if **used** and if part of the common **responsibility** for its preservation is transferred to the local community

Conclusion

Landscape in the function of local development

Local development in the function of landscape

**PROJETS PILOTES
DE DÉVELOPPEMENT LOCAL (LDP)**
Programme régional pour le patrimoine culturel
et naturel dans le Sud-est de l'Europe

**LOCAL DEVELOPMENT
PILOT PROJECTS (LDP)**
Regional Programme for Cultural
and Natural Heritage in South East Europe

Pilot projekt
lokalnog razvoja
OTOK CRES

www.pplr-otokcres.info

Thank you!

Photo: Ivana Puškarić